

משלי פרק ה

- (יט) אֵילַת אֲהָבִים וַיַּעֲלֶת חֵן דְּדִיהָ יְרוּךְ בְּכָל עֵת בְּאַהֲבַתָּה תִשָּׁגָה תְּמִיד:
 (כ) וְלָמָּה תִשָּׁגָה בְּנִי בְּזָרָה וּתְחַבֵּק חֶק נְכָרִיָּה:
 (כא) כִּי נֹכַח עֵינַי יְדוּד דְּרָכַי אִישׁ וְכָל מַעֲגָלָתִיו מִפְּלֶס:

ביאור הגר"א - משלי פרק ה פסוק כא

כי נכח ה' דרכי איש הוא נגד החמדה אשר הם הולכי דרכים כנ"ל לכן אמר שנוכח ה' דרכי איש. וכל מעגלותיו מפלס הוא נגד התאוה שמעגל הוא קטן מדרך, והיינו מפני שהבעל תאוה אינו הולך בדרך אלא יושב בביתו ורואה למלאות תאוותו ע"י גלגולים וסיבות. לכן אומר שמעגלותיו ה' מפלס והיינו שלא יאמר אדם מה שהוא רודף אחר התאוה והחמדה הוא לשם שמים לכן אומר נגד החמדה שנכח ה' דרכיו והוא יודע אם לשם שמים או לא. אך על החמדה שהיא בגלוי אמר נכח ה', אבל תאוה הוא בהסתר לכן אומר שהוא מפלס כמה כוונתו לשם שמים וכמה כוונתו לשם תאוותו:

מלבי"ם משלי פרק ה פסוק כא

כי נכח עיני ה' דרכי איש, הדרך הוא הדרך הישר, והמעגל הוא הדרך הסבובי, ואם מודד את המעגל להגיע על ידו אל הדרך הישר זה נקרא פלס, עז"א שדרכי איש הנפשיים הישרים הם נוכח ה', והוא הכין לו הדרך הישר עפ"י התורה כמ"ש "והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה" וגם כל מעגלותיו מפלס, שאם לפעמים צריך ללכת במעגל נוטה מדרך הישר, כמו במדת חסידות ולפנים משורת הדין, או לעבור על ד"ת לפי צורך שעה, כמו אליהו בהר הכרמל, שזה נקרא מעגל, ה' מפלס ומכוין גם את המעגל שיגיע על ידו אל הדרך הישרה: